

HC7A (HC6B Vreedzame geschilbeslechting)

- *Vervolg vorig college (HC6A)* –

Stel, je bent ondernemer en je breidt je zaken groots uit in Colombia. Een x aantal hectare grond gepaard met wat mooie gebouwen komen in jouw bezit. Colombia verandert de wet ineens, waarbij het de Colombiaanse overheid mogelijk maakt alle bezittingen van buitenlanders af te pakken. Dit allemaal zonder compensatie. Je gaat vervolgens naar de rechter in Colombia, maar die oordeelt niet in je voordeel, nu het in de wet staat dat het kan. Wat doe je dan?

Ten eerste is het op te merken dat het onteigenen van eigendom in het internationale publiekrecht wél kan, mits dit gebeurt op grond van een publieke reden én hiervoor compensatie wordt aangeboden.

Ten tweede merk je op, dat je als Nederlandse onderdaan in je recht bent geschaad. Dit betekent dat Nederland voor je op kan treden, nu de Nederlandse Staat – naar aanleiding van het feit dat jij in je recht geschaad bent – ook in zijn recht geschaad is. Nederland kan dus compensatie eisen tegen Colombia. Let op, Nederland is hiertoe niet verplicht. Tot slot is Nederland ook niet verplicht het geld dat het ontvangt van Colombia over te maken naar jou. Deze vergoeding van Colombia is ter compensatie van het feit dat Nederland in zijn recht is geschaad. De Staat heeft het *recht* om voor eigen onderdanen op te komen. Dit wordt langzamerhand uitgebreid tot ook de mensen die zich langere tijd op jouw grondgebied bevinden. Denk hierbij aan vluchtelingen. Onder eigen onderdanen worden ook de rechtspersonen met de nationaliteit van de staat begrepen.

Als je twee nationaliteiten hebt, dan was altijd de heersende leer, dat een land niet op kan komen tegen het land van de andere nationaliteit. Tegenwoordig is met steeds meer voor het feit dat het dominante land van een persoon de hoogste bescherming geniet.

- *Einde vervolg vorig college (HC6A)* –

HC6B Vreedzame geschilbeslechting

Rusland annexeert de Krim en de Europese Unie is het hier niet mee eens. De EU kondigt hierover sancties af. Wat mag hier wel en wat mag hier niet? Welke sanctie kan wel? Kortom, zijn de sancties in overeenstemming met het internationaal recht. Er moet in alle gevallen een verschil gemaakt worden tussen een inbreuk, geschil en conflict. Het onderscheid ziet op de reacties op inbreuken en de beslechting van geschillen. Een inbreuk op het internationale recht kan leiden tot een internationaal geschil. Maar let op, een internationaal geschil hoeft niet altijd voort te komen uit een inbreuk. Een geschil kan ook voortvloeien uit onzekerheid van het recht. Als we vervolgens kijken naar de reacties op inbreuken, dan vragen we ons af welke middelen juridisch toelaatbaar zijn. Bij geschilbeslechting kijken we meer naar welke middelen we voor handen hebben.

Het systeem van zelfhulp om inbreuken tegen te gaan

Zelfhulp is belangrijk door het gebrek aan gecentraliseerde en dwingende mechanismen. Je hebt hierbij twee soorten. Retorsies en tegenmaatregel Bij retorsies reageer je op een vermeende inbreuk of ander ongewenst gedrag, waarbij je zelf *geen inbreuk* op het internationale recht maakt. Bij tegenmaatregelen reageer je wel door middel van een inbreuk op het recht. Geweldgebruik is in beginsel verboden. Dit is een strenge regel. Uitzonderingen bevinden zich alleen in gevallen van zelfverdediging of wanneer het gebruik van geweld geautoriseerd is door de Veiligheidsraad.

De regering van Turkije beëindigt met onmiddellijke ingang een bilateraal investeringsverdrag met Nederland als reactie op de veroordeling door de Nederlandse regering van de inval in Syrië.

Is hier sprake van een retorsie of een tegenmaatregel door Turkije? Het antwoord hierop is geen van beide. Het handelen van Nederland (veroordeling door Nederland) is geen inbreuk op internationaal recht. Voor het zijn van een tegenmaatregel, moet er eerst gekeken worden naar het feit of het handelen wel in strijd is met het internationale recht. In artikel 22 ARSIWA wordt bepaald wat er wordt verstaan onder een tegenmaatregel. Uit artikel 49 vloeit vervolgens voort dat een gelaedeerde staat alleen tegenmaatregelen mag gebruiken tegen een staat die verantwoordelijk is voor een inbreuk op

internationaal recht, met als doel deze staat er toe te zetten zich aan zijn verplichtingen te houden. Dit is een tijdelijke maatregel. Art. 50 ARSIWA: tegenmaatregelen mogen geen geweld inhouden, geen fundamentele rechten schenden, geen ius cogens normen schenden, geen oorlogs- of gewapend conflictrechten opschorten en je moet de diplomatieke onschendbaarheid in acht nemen. Tevens moet de tegenmaatregel in proportie staan met de inbreuk van de andere staat.

Een (juridisch) geschil: “a disagreement on a point of law or fact, a conflict of legal views or of interests between parties”(PCIJ, **Mavrommatis case**). “it must be shown that the claim of one party is positively opposed by the other”(ICJ, **South West Africa case**). “a matter of substance, not of form or procedure” (ICJ, **Marshall Islands case, 2016**).

Internationale geschilbeslechting

Geschillen bestaan tussen alle typen actoren. Denk hierbij aan staat-staat, individu-staat, bedrijf-staat, internationale organisatie.-staat, internationale organisatie – internationale organisatie etc. etc. Bij de beslechting komen verschillende methoden aan bod. Enerzijds kennen we de diplomatieke methode. Deze methode is niet noodzakelijkerwijs gebaseerd op het recht, maar kan wel voorgeschreven worden in een verdrag, en sluit juridische overwegingen niet uit. Denk hierbij aan onderhandelingen, goede diensten, bemiddelingen, feitenonderzoeken of conciliaties. Anderzijds kent het internationaal recht de juridische methoden. Dit is wél gebaseerd op het recht. Geschilbeslechting geschiedt hierbij doorgaans bij de internationale hoven en tribunalen. Internationale arbitrage is hierbij ook een oplossing.

Internationale hoven en (arbitrage) tribunalen

- Staat - staat: IGH, ITLOS, regionale hoven, WTO DSU, PCA, (*ad hoc*) arbitrage
- Individu - staat: regionale mensenrechtenhoven; klachtenprocedures
- Bedrijf - staat: investeringsarbitrage (ICSID; PCA)
  - CETA
- I.O. - staat/individu/bedrijf/i.o.: ???
  - arbitrage
  - Adviezen IGH
- Bedrijf - bedrijf: internationale handelsarbitrage (bijv. via Internationale Kamer van Koophandel - *privaat*)
- Internationale gemeenschap - Individu: internationale strafrechtelijk hoven en tribunalen

Arbitrage

Bij arbitrage staat de partijautonomie centraal. De betreffende partijen kunnen zelf bepalen hoe het tribunaal samengesteld wordt en welk recht van toepassing is. De jurisdictie is gebaseerd op de instemming van partijen. Dit kan doormiddel van een compromissaire clausule in het verdrag of door ad hoc instemming van de partijen.

Internationaal gerechtshof

Kijk hiervoor naar Hoofdstuk XIV Handvest VN en het Statuut van het IGH. De samenstelling en organisatie bestaat uit 15 rechters + eventueel ad hoc rechter(s). Daarnaast kent het IGH verschillende kamers en hebben de rechters individuele oordelen (dissenting and separate opinions). Let op, alleen staten kunnen partij zijn bij een geschil voor het Internationaal Gerechtshof. De rechtsmacht van het IGH is gebaseerd op instemming door partijen. Deze instemming kan expliciet worden aanvaard (art. 36 Statuut IGH). Dit kan achteraf via compromis (ad hoc), van te voren via de compromissaire clausule, ofwel de facultatieve verklaring. In zo'n facultatieve verklaring staat dat een staat kan verklaren dat in de toekomst geschillen met een andere staat die ook zo'n bepaling opgenomen heeft, zal laten beslechten bij het Internationaal Gerechtshof. Als alle staten een facultatieve verklaring afleggen, dan spreken we van een wereldhof. Helaas hebben op dit moment nog maar plusminus een derde van de landen deze verklaring afgelegd. Deze verklaring wordt ex art. 36 lid 2 Statuut IGH afgelegd, en mag met of zonder voorbehouden (art. 36 lid 3 Statuut). Deze beperkingen kunnen tegen alle staten ingeroepen worden. Opmerking hierbij is, dat wanneer een staat een beperking opneemt in zijn verklaring, dat deze dan ook tegen die betreffende staat ingeroepen kan worden.

HC7B (HC7A) Wereldrecht als opdracht: Milieu en duurzaamheid.

- *Vervolg vorig college* -

Het IGH stelt zich een paar vragen af. Eerst kijkt de rechter of hij rechtsmacht heeft, en dus bevoegd is. Daarnaast kijkt de betreffende rechter naar de ontvankelijkheid van het geschil dan wel de eisende partij. Het hof kan op grond van art. 41 Statuut voorlopige maatregelen treffen ter voorkoming van ernstige of

onomkeerbare schade of intensivering van het geschil. Deze voorlopige maatregelen zijn bindend. Voor de rest is het een normale zaak. De rechter(s) behandelen de hoofdzaak en doen uiteindelijk een uitspraak die bindend is voor partijen.

Het IGH heeft ook nog een adviesprocedure. Op grond van art. 96 lid 1 Handvest VN kunnen de Algemene Vergadering of de Veiligheidsraad advies vragen aan het Internationaal Gerechtshof omtrent 'any legal question'. Op grond van lid 2 van dit artikel kunnen andere, gespecialiseerde organen binnen de VN ook op advies vragen bij het IGH, mits dit juridische vraagstukken betreft binnen het bereik van hun activiteiten. Deze adviserende opinies zijn niet-bindend, maar wel sterk gezaghebbend.

- *Einde vervolg vorig college* –

HC7A Wereldrecht als opdracht: Milieu en duurzaamheid

Bij dit college gaan we van staatsaansprakelijkheid naar gedeelde verantwoordelijkheid. Bij het probleem van milieu en duurzaamheid zullen we buiten de soevereiniteit van de staten moeten kijken. Een aantal grote uitdagingen die de rol van staten (gaan) herdefiniëren zijn onder meer:

- Liberaal humanisme. Dit is een stroming die in de laatste 100 jaar sterk toegenomen is, doordat mensen veel meer zijn gaan denken vanuit het oogpunt van de mensenrechten.
- Vrede en veiligheid.
- Identiteit in de digitale samenleving. Wie zijn wij nou eigenlijk? En met wie zijn we door digitale apparaten verbonden?
- Ongelijkheid van kansen. Mensen menen in bepaalde gebieden meer kansen te hebben dan in andere gebieden. Dit beïnvloedt de keuzes die een persoon in kwestie maakt.
- Een leefbare omgeving. Denk hierbij om de duurzaamheid en milieukwesties.

Doordat deze thema's ervoor zorgen dat de staat verandert, veranderen de grondslagen voor het recht mee. Dit gebeurt op nationaal en internationaal niveau. Omdat dit thema's zijn die de soevereiniteit van staten overstijgen, moeten wij als mens mee veranderen in onze denkwijze om deze problemen in bedwang te houden.

In de jaren dertig van de vorige eeuw, zorgde een fabriek in Britisch Columbia (Canada) voor veel vervuiling over de grens. De uitstoot van deze fabriek waaide over de grens naar de VS, en viel daar neer in de vorm van zure regen, op onder andere de kappen van de boeren. Aangezien de VS en Canada goed bevriende landen zijn, groeide dit niet uit tot een gigantisch conflict, maar zagen ze beide in dat ze er niet uitkwamen. Wat ze gedaan hebben, is het oprichten van een Train smelter arbitration tribunaal, die over de zaak mocht gaan oordelen. Het internationale recht had op dit moment nog geen recht hierover. Het tribunaal ging terug naar het Romeinse recht, en kwam daarbij uit bij het zijn van een goede nabuur. "no state has the right to use or permit the use of its territory in such a manner as to cause injury by fumes in or to the territory of another or the properties or persons therein".

In het Biodiversiteitsverdrag 1992 is een en andere opgenomen over hoe je om moet gaan met de biodiversiteit. Dit ziet niet alleen op het duurzame gebruik ervan, maar ook de eerlijke en rechtvaardige verdeling van de opbrengsten hieruit. In de preambule staat dat dit verdrag als doel heeft het bevestigen dat het behouden van biodiversiteit een 'common concern of humankind' is. Ook staat er dat de staatssoevereiniteit over eigen biologische middelen wordt herbevestigd.

Ontwikkelingsfasen Internationaal Milieurecht (IMR)

Tot 1972 gebeurt er niet veel op het gebied van IMR. Wel komt er steeds meer bewustwording, en komt het onderwerp steeds vaker op de agenda. Tussen 1972 en 1992 groeit de ontwikkeling van de sectorale regimes op. Dit is vaak gebaseerd op enige vorm van aansprakelijkheid. Na 1992 is het oogpunt meer verschoven van IMR naar duurzame ontwikkeling. De voorspelling is dat er in de toekomst meer internationale implementatiemechanismen voor duurzame ontwikkeling komen. Ook wel de governance regimes genoemd.

Een paar voorbeelden uit de eerste fase (tot 1972) zijn onder meer de Behring Sea Fur Seals case uit 1893, waarbij de VK v VS in een arbitragezaak afspraken maakten omtrent het aantal zeehondjes dat

gevangen mogen worden. Dit om de zeehondenpopulatie op peil te houden. De Trail Smelter case is ook een voorbeeld uit deze ontwikkelingsfase. Van 1945-1972 neemt de industrialisatie en de vervuiling die hiermee gepaard gaat enorm toe. Hierbij komt ook steeds meer een stukje bewustwording van deze vervuiling en wat de oorzaak hiervan is. Dan, in 1972, vindt de Stockholm Conferentie plaats. Hierin staat bepaald in Beginsel 21 de ‘no harm rule’. Vanaf dit moment is dit de kern van het internationaal milieurecht.

In de tweede fase (1972-1992) vindt veel ontwikkeling op gebied van sectorale verdragen plaats. Per onderwerp komen er aparte verdragen tot stand. Hier rechts zie je voorbeelden van sectoren en hoe deze in verdragen zijn geregeld. Deze verdragen zijn veelal gericht op specifieke gedragsregels. Denk hierbij aan geboden-verboden of de zogeheten ‘end of pipe solutions’.

Fase 2: 1972-1992

- Ontwikkeling **sectorale** verdragen, bijv.
  - Bescherming dieren en planten
    - Soorten (species) (CITES)
    - Habitat (Ramsar)
  - Zeevervuiling en allocatie hulpbronnen
    - UNCLOS
    - Schepen (Marpol), dumping, vanuit land (Ospar)
    - Visserij verdragen / organisaties
    - Regional conventions
  - Luchtvervuiling
    - Ozon-laag (Verdrag 1985 / Montreal Protocol)
    - ECE Verdrag Long Range Transboundary Air Pollution (1979 + protocols)
  - Gebruik en bescherming internationale waterlopen
    - Bijv. Rijnverdragen (voor 1999)

De definitie van duurzaamheid is bedacht door de VN; “Development that meets the needs of the present

generation without compromising the ability of future generations to meet their own ends”. Daarbij is belangrijk om te zien dat het belangrijk is de economische, milieurechtelijke en sociale ontwikkeling zo dicht mogelijk bij elkaar te brengen. Dit vertaalde zich in de Rio Declaration 1992. Hierin werd een grote conferentie tot duurzame ontwikkeling georganiseerd. In deze UN Conference wordt het volgende besproken.

Ten eerste wordt vastgesteld dat ze staan voor een duurzame ontwikkeling die ook ziet op de integratie van economische, ecologische en sociale ontwikkeling. In plaats van gericht zijn op specifieke gedragsregels, leggen ze eerst de beginselen voor een geïntegreerd management van milieuproblemen vast. Tevens wordt als kern aangenomen dat de bescherming van het milieu een ‘common concern’ is. Staten blijven wel het recht op soevereiniteit behouden. Hieronder een opsomming van de belangrijkste beginselen in de Declaratie van Rio de Janeiro:

- De herbevestiging van Principle 21 Stockholm (Rio principle 2)
- Common but differentiated responsibility (CBDR) (Rio principle 7)
- Public participation (Rio principle 10)
- Precautionary principle/approach (Rio principle 15)
- Polluter-pays principle (Principle 16)
- Environmental impact assessment (Principle 17)

De juridische status van deze beginselen uit zich voornamelijk in de opnemings ervan in bindende verdragen. Denk hierbij aan het Klimaatverdrag + Kyoto protocol, Rijnverdrag 1999, Espoo 1991 of Aarhus 1998. Een belangrijk deel van deze principes is inmiddels (ook) gewoonterecht. Daarnaast kunnen deze beginselen leidend zijn in (inter)nationale rechtspraak, en zo een sterkere juridische status verkrijgen. Tot slot zijn deze beginselen tegenwoordig dusdanig geïnstitutionaliseerd in internationale en regionale samenwerking, dat het vanzelfsprekend is dat deze principes toepassing vinden.

Tot slot wordt het Parijs Akkoord nog behandeld. De doelstelling hiervoor is het voorkomen van een temperatuurstijging van meer dan 2 graden Celsius. Hiervoor zijn er juridisch bindende afspraken gemaakt. Om dit te bereiken moeten we er onder meer voor zorgen dat:

- Er een vermindering optreedt in de CO2 uitstoot en uitstoot van andere broeikasgassen. Dit wordt ook wel mitigatie genoemd.
- De landen zich aan gaan passen. (adaptatie)
- De schade wordt geregeld
- We een systeem hebben dat transparant is
- We een duidelijk toezicht op de naleving van dit akkoord hebben.

Deze bovengenoemde uitgangspunten zijn niet “hard” geregeld. Iedere staat mag zelf invulling geven aan deze uitgangspunten en in welke mate ze zelf van mening zijn aan vermindering mee te werken.